

технологій у процесі навчання ІМ дозволяє сформувати в студента високий рівень комунікативної компетенції.

Ми виділяємо такі основні напрямки формування комунікативної культури майбутнього інженера-програміста з використанням ІКТ у процесі навчання ІМ: використання комп'ютерних засобів навчання (комп'ютерних навчальних програм, електронних словників, енциклопедій, систем машинного перекладу тощо); створення інтерактивного діалогу користувача з комп'ютерним засобом навчання у разі наявності розгалуженого зворотного зв'язку; робота в мережі Інтернет для організації між особистісного спілкування; організація дистанційного навчання.

У процесі переходу до інформаційного суспільства виникають потреби в нових фахівцях у ВТНЗ, зокрема, в інженерах-програмістах, які б мали певний рівень інформаційної культури. Рівень інформаційної культури майбутнього інженера-програміста визначається рівнем його комунікативної та комп'ютерної культур. Одним з основних засобів розвитку комунікативної культури майбутнього інженера-програміста є впровадження в навчально-виховний процес ІТК. У процесі навчання ІМ у ВТНЗ формується комунікативна компетенція майбутнього інженера-програміста, що є складником комунікативної культури особистості інженера-програміста. Комунікативна культура має пізнавальну та виховну функції, які реалізуються у процесі роботи майбутніх інженерів-програмістів у інформаційно-навчальному середовищі у разі роботи в мережі Інтернет як засіб комунікації.

Список літератури

1. Глосарий. Інформація [Електронний ресурс]. – [http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_sch2.cgi?Rlt\(uwsg.o9](http://www.glossary.ru/cgi-bin/gl_sch2.cgi?Rlt(uwsg.o9)
2. Гуревич Р.С. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця як невід'ємна складова сучасної професійної діяльності // Педагогіка та психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: Збірник наукових праць \ За редакцією І. А. Зазюна та Н.Г. Ничкало – Київ, 2003. – С. 534-559.
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник \ Колектив авторів під керівн. Ніколаєвої С.Ю. – К.: Ленвіт. 1999. – 319 с.

Дидик С. С.

УКРАЇНЬСЬКА ІНТЕЛІГЕНЦІЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ У 1917 – 1918 РР.

У даній публікації хотілося б звернути увагу на державотворчу діяльність української інтелігенції в роки Української національної революції (1917 – 1921 рр.). Хотілося б відзначити, що українська

інтелігенція щиро вітала революцію у Петрограді і пов'язувала з нею свої великі сподівання і надії. До того ж сама ідея створення Української Центральної Ради (далі – УЦР) – представницького органу українського народу, належала українській інтелігенції.

Отже зі 118 членів Центральної Ради, обраних Всеукраїнським національним конгресом, не менше 100 були інтелігентами. Із 798 мандатів 471-м володіли всеукраїнські ради військових, селянських та робітничих депутатів. Керівництво Всеукраїнською радою селянських депутатів здійснював Центральний Комітет Селянської спілки, обраний Всеукраїнським селянським з'їздом. Проте серед членів комітету лише один був безпартійний – селянин Макар Гаркуша, решта – відомі діячі УСДРП та УПСР, громадські діячі, представники прогресивної інтелігенції: В. Винниченко, Б. Мартос, А. Лівницький, А. Заливчий, М. Ковалевський, П. Христюк, А. Степаненко, М. Стасюк. Що ж до УГВК, то серед його членів маємо лише двох солдатів і одного матроса, решта – або військові спеціалісти (офіцери – військова інтелігенція), або партійна інтелігенція (В. Винниченко, С. Петлюра, М. Полозов, М. Міхновський). Реально в роботі УЦР брали участь лише 100 членів Всеукраїнської ради військових депутатів, решта повернулась до своїх частин і втратила зв'язок з Києвом. До Президії виконкому Всеукраїнської ради робітничих депутатів, члени якої мали увійти до складу Малої Ради, обрали І. О. Маєвського, М. В. Порша, В. Д. Довженка. Отже, якщо в самій Раді робітничих депутатів було кілька робітників, то в Малій Раді їхні інтереси представляли відповідно лікар, видавець, кооператор та інженер-технолог [1, с. 14].

Дослідниця О. Балицька стверджує, що в УЦР більшість членів мала вищу освіту (60%). Інтелектуальна еліта в раді була представлена: 1) письменниками (літературознавці, публіцисти, видавці, журналісти) – 60%; 2) педагогами – 10%; 3) правниками, соціологами – 18%; 4) істориками (мистецтвознавці, музеєзнавці) – 10%; 5) інженерами (геологія, лісоводство, фізика) – 18% [2, с. 29].

Українська Центральна Рада була багатопартійним об'єднанням. Найбільш представницькими в УЦР були фракції партії Українських есерів та есдеків. Протягом усієї діяльності Центральної Ради вони в ній задавали тон, контролювали всі її структури – Президію, Малу Раду, Генеральний Секретаріат та комісії [1, с. 16].

Три перших місяці інтелігенція присвятила процесу вдосконалення структури Української Центральної Ради. За ініціативою Ф. Крижанівського були організовані комісії, які стали прообразом секретаріатів [3, с. 20]. У ранній період діяльності (до квітня 1917 р.) Центральна Рада була формуванням місцевих організацій. Однак уже 10 березня на її засіданні розглядалось питання про структуру і можливості реорганізації Ради. Її тимчасовий голова Ф. Крижанівський

запропонував обговорити можливість організації комісій Ради за зразком окремих міністерств і правомірність її “широкої репрезентації”. Ці комісії стали прообразом майбутніх секретаріатів. У березні комісії розподілялись так: комісія народної освіти (І. Стешенко і О. Волошинова); друкарських справ (Коваль, Ю. Тищенко); у справі складання звернень до народу (В. Садовський, С. Веселовський). У квітні В. Шемет запропонував заснувати шкільну Раду, а І. Стешенко висловився про організацію Всеукраїнської і губернських шкільних рад. М. Стасюк, З. Мірна і В. Бойко стали кандидатами Комісії з питань галицьких українців. Проект цієї комісії, як блоку українських партій і селянської спілки, висунув В. Винниченко. За створення правничої комісії виступав М. Грушевський. Її достойними членами він вважав Ф. Крижанівського, В. Садовського і Ф. Матушевського.

7 травня М. Грушевський, пояснюючи необхідністю налагодження «державного господарства», звернувся до членів Ради з пропозицією обговорити створення економічної комісії. Її компетенцією, на думку М. Грушевського, було б: 1) вивчення економічного стану України; 2) збирання матеріалу щодо земельного питання для Сейму України.

Питання про економічну комісію обговорювалось у Раді в травні 1917 р. М. Ковалевський і В. Садовський, визначаючи коло її завдань, вважали, що комісія розробить економічну політику, а головне – повинна здійснити аграрну реформу в Україні. В результаті дискусії щодо її складу прийняли пропозицію М. Грушевського про широке представництво комісії з соціал-демократів, есерів і революційних демократів.

Політику Ради у військовій справі повинен був продовжувати Військовий Комітет. Кандидатами до його складу стали В. Винниченко, Запорожець, О. Колос, В. Бойко. На засіданні Ради 9 травня М. Грушевський оголосив про рішення надати Військовому Комітету характер військового інституту.

Аналізуючи структуру Ради, М. Ковальський запропонував такі комісії до її складу: аграрну, автономії і федерації, шкільну і військову. Ця структура, по-перше, відповідала тому колу соціально-економічних питань, які Рада намагалась вирішити на наступних етапах своєї діяльності, а по-друге, стала прообразом уряду – Генерального Секретаріату.

Інтелігенція з перших днів своєї діяльності турбувалась про повернення в Україну українців, виселених за її межі в період старого режиму. 3 травня 1917 р. члени Ради відкрили «Комітет допомоги українцям-виселенцям». До нього ввійшли представники товариств – Український Червоний Хрест, Праця, Українська жіноча спілка, Всеукраїнська студентська спілка. Очолив комітет голова Ради –

Михайло Грушевський. Для допомоги виселенцям створити Грошовий фонд. «Комітет допомоги» став одним з перших державних інститутів, створених українською громадськістю [2, с. 30].

Українська інтелігенція включилась також у роботу місцевих органів тимчасового уряду, прагнучі через них проводити в життя українські вимоги. Початковий період революції був днями «рожевих сподівань», коли багато українців все ще плекали надії на справедливе ставлення до України нової російської влади. Але нажаль «русская демократия заканчивается там, где начинается украинский вопрос». Рада ТУП на початку березня надіслала телеграму міністру юстиції О. Керенському, в якій доручила йому «захист справедливих вимог України і її демократичної інтелігенції». З надіями на зміну ставлення центру до України і йшли авторитетні українські діячі в державні структури Тимчасового уряду на місцях. Так, Д. І. Дорошенко був призначений заступником Київського губерньського комісара, а через деякий час – губерньським комісаром Чернігівщини. На Волині губерньським комісаром деякий час був О. Вязлов, на Київщині – О. Саліковський, на Полтавщині – А. Ливицький. Все це – активні учасники національно-визвольного руху. Ситуація, у якій вони опинилися, була непроста. З одного боку, губерньські комісари мушили виконувати всі розпорядження Петрограду. З іншого боку, вони були зв'язані почуттям відповідальності перед українством, партіями і організаціями, до яких входили. Лавіруючи між обов'язками чиновників Російської держави і своїми почуттями українських патріотів, вони вели справу в напрямку підтримки національного руху, перших елементів української державності.

З початком революції 1917 р. українська інтелігенція активно включається в роботу місцевих органів влади. Так, наприклад, гласним київської губерньської земської управи був обраний В. Прокопович, гласними міської думи – Д. Дорошенко і Ф. Крижанівський. До складу Київської губерньської Ради було запропоновано: від Центральної Ради – Д. Антоновича, О. Волошина, Ф. Матушевського; від Таращанського повіту – В. Науменка, М. Грушевського, В. Прокоповича; від Звенигородського – В. Садовського, О. Вілінського; від Київського – О. Шульгина. І. Чопівський очолив комісію по реорганізації Київської міської ради. Представники української національної інтелігенції активно співпрацювали в міських думах Катеринослава, Харкова, Єлисаветграда, Вінниці, Миколаєва та інших міст України [4, с. 52].

Українська інтелігенція взяла участь у формуванні Генерального Секретаріату, виступала авторами і розробниками Універсалів УЦР. Інтелігенція діяла у таких державних інститутах як Комісії у справах біженців, по забезпеченню України паперовими

грошима, створенню Комітету охорони революції, вирішення аграрного питання [3, с. 20; 5, с. 15].

Інтелігенція вирішувала питання щодо політичного виховання мас. Свідомість в стихійний національно-визвольний рух вносили політичні партії. Формуванню свідомості мас сприяло проведення роботи серед населення, висування кандидатур на виборах; підготовка і проведення мітингів, концертів, загальних зборів. Мета – відродити державу – об'єднала сили інтелігенції у Комітеті «Статуту автономії України». Свої ідеї щодо державного устрою політична еліта реалізувала через фракції в ньому [3, с. 18].

З проголошенням Першого універсалу і автономії України інтелігенція очолила всі секретарства Генерального Секретаріату (В. Винниченко, П. Христюк, Х. Барановський, Б. Мартос) [4, с. 52]. Робота інтелігенції у Генеральному Секретаріаті освіти, до роботи в якому І. Стешенко мобілізує кращі педагогічні сили, по українізації шкіл та забезпечення їх кадрами, розробці основ загальної освіти, реформи єдиної школи показує, що ці питання обговорювались на державному рівні [3, с. 21].

Зважаючи на опозицію національно-демократичних кіл суспільства уряд П. Скоропадського змушений був використовувати кадри, незалежно від їх політичних поглядів. Не був змінений склад Міністерства освіти, сформований за Центральної Ради, хоча значна частина його працівників критикувала помірковану політику уряду в галузі освіти (С. Русова, О. Кошиць та ін.), з іншого боку до національно-культурного будівництва в Україні залучались працівники, котрі хоча і скептично ставилися до українського відродження, але були відомими фахівцями у своїй галузі (Вернадський В.) [6, с. 10]. Ті самі люди продовжували працювати і при Директорії у міністерствах, що працювали і при Центральній Раді.

Можемо констатувати, що українська інтелігенція була головною діючою силою суспільно-політичних процесів 1917 – 1918 рр. У зазначений період спостерігається збільшення ролі інтелігенції (в основному гуманітарної) в державному і суспільно-політичному житті. Саме інтелігенція у переломні моменти історії перебирає на себе функції, які їй не зовсім властиві, тобто керування державою, створення органів влади. З одного боку інтелігенція мала високий освітній рівень щоб виконувати керівні обов'язки, але з іншого – не мала досвіду керівництва, дивилася на світ «у рожевих окулярах», часто неправильно оцінювала реалії життя, перебувала в полоні ілюзій (як то ліквідація права приватної власності на землю згідно III Універсалу, або відмова Центральної Ради від власної армії у IV Універсалі). Нажаль такі прорахунки надто дорого коштували українському народу та його державності у 1917 – 1918 рр.

Список літератури

1. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради: біографічний довідник. – К., 1998. – 256 с.
2. Балицька О. Деякі питання державотворчої діяльності української інтелігенції (березень 1917 – квітень 1918 р.) // Розбудова держави. – 1993. – №11. – С. 28-35.
3. Балицька О.В. Громадсько-політична діяльність української інтелігенції (березень 1917 – квітень 1918): Автореф. дис... канд. Істор. наук. – К., 1993. – 23 с.
4. Кривоший Г.Ф. Етносоціальна база Української революції (березень 1917 – лютий 1918 рр.): Дис... канд. істор. наук. – Запоріжжя, 1997.
5. Демянко М. Лютнева революція та становлення української національної державності (лютий 1917 – січень 1918 рр.): Автореф. дис... канд. істор. наук. – К., 1995. – 24 с.
6. Машевський О.П. Політика уряду гетьмана П. Скоропадського в галузі освіти, науки, мистецтва (квітень – грудень 1918 р.): Автореф. дис... канд. істор. наук. – К., 1997. – 25 с.

ДМИТРИК І. О.

СТАВЛЕННЯ ІТП ДО ШАХТАРСЬКИХ СТРАЙКІВ 1989-1990-Х РР. (ЗА МАТЕРІАЛАМИ УСНОЇ ІСТОРІЇ)

Анексія Автономної республіки Крим та події неоголошеної війни на Сході України неймовірно актуалізували вже існуючі та нові дослідження, що надають системну історичну, політологічну, соціологічну та соціокультурну характеристику цим регіонам. У національній доповіді «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі», яка була підготовлена колективом науковців за редакцією Е. М. Лібанової у 2015 році, зазначено, що в країні відсутня прийнятна для більшої частини суспільства оцінка причин та перебігу збройного конфлікту на Донбасі. Громадська думка неоднозначно допускає маркування в якості відповідальних за ці процеси Російської Федерації, місцевих мешканців і регіональних еліт [1, с.5]. Таким чином, у колективній свідомості громадян України тема військових дій на Донбасі стала черговим, але більш нагальним та травматичним через дотичність до реального життя «тут і зараз», чинником поляризації поряд із відмінностями в історичному досвіді мешканців різних регіонів, релігійних переконаннях, політичних уподобаннях тощо. Розвінчання подекуди «демонізованого» образу Донбасу сприятиме зміцненню єдності країни.

Одним з аргументів на користь позитивного іміджу Донеччини та Луганщини є визнаний дослідниками та суспільством внесок у процес суверенізації України. Він полягав у потужному страйковому русі шахтарів 1989 – початку 1990-х рр., в межах якого поряд із соціально-економічними з'явилися політичні вимоги, що сприяли